

Över djupen mot höjden

En biografi över Oskar II:s bibliotek

Arvid Jakobsson

Akademisk avhandling som med tillstånd av Forsknings- och utbildningsnämnden vid Högskolan i Borås framläggs till offentlig granskning klockan 13:00 fredagen den 13 oktober 2023 i sal C203, Högskolan i Borås, Allégatan 1, Borås

Sektionen för biblioteks- och informationsvetenskap
Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT
Högskolan i Borås

BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I BORÅS

Abstract

Avhandlingen är en objektbiografisk studie av Oskar II:s (1829–1907) bibliotek och dess betydelse för honom och för monarkin, framför allt utifrån ett legitimeringsperspektiv.

Forskningsfrågorna fokuserar på användningen av biblioteket, dess kontext, samt dess institutionella utveckling under perioden cirka 1850–2020. Källorna utgörs huvudsakligen av bevarade böcker, äldre kataloger, Bernadottebibliotekets referensavdelning samt handlingar ur Slottsarkivet och det Bernadotteska arkivet.

Den objektbiografiska metoden – där grundtanken är att ett objekt inte kan beskrivas utifrån endast en punkt i dess ”liv” utan hela dess biografi måste skrivas för att det ska förstås – används i avhandlingen både gällande viktiga enskilda volymer och samlingen som helhet.

Det teoretiska ramverket utgår från Jürgen Habermas och Max Webers resonemang om den borgerliga offentligheten respektive legitimering och syftar till att tolka hur biblioteket bidrog till Oskar II:s arbete för att legitimera sig själv och monarkin inför den borgerliga offentligheten samt hur det använts i samma syfte efter 1907.

Grunden för undersökningen är fem viktiga ämnesområden i boksamlingen: svensk skönlitteratur, den svensk-norska unionen, svensk stormaktstid, religion/filosofi samt örlogsflottan. Ämnena representerar olika aspekter av Oskar II:s liv och gärning och tolkas utifrån hans tre roller som statsöverhuvud, som samlande gestalt och som enskild individ.

Biblioteket som institution analyseras, från dess grundande som ett rent privat bibliotek till dagens komplexa minnesinstitution där museala funktioner löper parallellt med arkiv-, biblioteks- och forskningsarbete. Avhandlingen undersöker verksamheten i form av kunskapsorganisation, förvärv, utlån, gallring, personella och ekonomiska resurser samt uppdrag och mål, under och efter Oskar II:s tid. Biblioteket sätts vidare in i en svensk kunglig bibliotekshistorisk kontext; dessutom genomförs en europeisk utblick i form av en jämförelse med flera andra furstliga bibliotek under 1800-talet.

Bibliotekets materiella och rumsliga narrativ, där böckernas skiftande betydelse och innebörd samt samlingarnas flytt från små diskreta lokaler med begränsad åtkomst till ett av Stockholms slotts största rum med breddat tillträde, är av central betydelse för förståelsen av det som idag är Bernadottebiblioteket.

Nyckelord: objektbiografi, legitimering, offentlighet, privatbibliotek, bibliotekshistoria, Oskar II (1829–1907), biografi, kunskapsorganisation, musealisering, monarkihistoria, idealism, institutionshistoria.

Titel: Över djupen mot höjden – en biografi över Oskar II:s bibliotek

Språk: Svenska med sammanfattning på engelska. Written in Swedish with an English summary.

Tillgänglig: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-29896>

ISBN (tryck): 978-91-987634-3-0

ISBN (pdf): 978-91-987634-2-3

ISSN: 1103-6990, Skrifter från Valfrid, 77